

تاریخ ادبیات ایران

تالیف : یان ریپکا

ترجمه : دکتر عیسی شهبابی

معرفی : اسماعیل حاکمی

ناشر : بنگاه ترجمه و نشر کتاب ، ۶۴۶ صفحه

آثار بازمانده از فرهنگ و ادب هر ملتی روستگر و نمودار صفات اخلاقی و روحی آن ملت است . در حقیقت تاریخ و آثار باستانی اقوام و ملل مختلف ، آئینه تمام نمای خصوصیات اخلاقی و اجتماعی آنان محسوب می شوند . در بحث از تاریخ ادبیات هر کشوی معمولا " از تمدن و فرهنگ ، خط و زبان ، شعر و ادب ، نویسندگان ، شاعران ، دانشمندان و متفکران آن سخن به میان می آید . تاریخ ادبیات نویسی در ایران سابقه‌ای دیرینه دارد . مورخان و جهانگردان و بویژه تذکره نویسان از پیشینه علمی و ادبی در ایران بحثها کرده و هر یک از شاعران و نویسندگان قدیم و نیز از معاصران خود نام برده اند . از میان این قبیل کتب می توان به چهار مقاله نظامی عروضی ، لباب الالباب عوفی ، تذکره الشعراء دولتشاه سمرقندی ، آتشکده آذر و مجمع الفصحای رضاقلیخان هدایت اشاره کرد . از میان دانشمندان معاصر ایران که به تالیف تاریخ ادبیات ایران با بینشی دقیق و دیدی عالمانه همت گماشته اند می توان از استادان : شادروان دکتر رضا زاده شفق ، شادروان استاد بدیع الزمان فروزانفر ، استاد جلال همائی و استاد دکتر ذبیح الله صفا نام برد . همچنین از میان دانشمندان و محققان خارجی نامهایی چون : پروفیسور ادوارد براون ، هرمان اته ، ویان ریپکا برای ما آشنا هستند .

" (یان ریپکا) ایرانشناس معروف چک در ۲۸ ماه مه ۱۸۸۶ میلادی در کرمسیر چکسلواکی دیده به جهان گشود و در ۲۵ دسامبر ۱۹۶۸ در پراگ به جهان باقی شتافت. وی آثار و نالیفات متعددی دارد که از میان آنها کتاب تاریخ ادبیات ویاز صحت و دقت کم نظیری برخوردار است. اصل کتاب به زبان چکی است و تاکنون به زبانهای آلمانی و انگلیسی و اخیراً به زبان فارسی ترجمه شده است این کتاب یکی از آثار قابل توجهی است که در مغرب - زمین درباره تاریخ ادبیات ایران نوشته شده و در میان نظائر خود ممتاز می باشد. از مشخصات بارز این اثر احاطه حیرت انگیز مؤلف بر ادبیات ایران و جهان و خاصه کشورهای غربی است. از مزایای دیگر این کتاب دسترسی نویسنده به منابع و مآخذ کثیر و غنی می باشد که مایه حیرت است. . . ." (۱)

مترجم کتاب آقای دکتر عیسی شهابی استاد و رئیس بخش آلمانی دانشکده ادبیات دانشگاه تهران است که با کوششی در خور ستایش و قلمی گیرا مطالب آن را به فارسی روان و شیوا برگردانده است. تاریخ ادبیات یان ریپکا که با همکاری چند تن دیگر از محققان تالیف گردیده حاوی مطالب زیر است .

پیشگفتار ، مراحل اولیه فرهنگ ایران ، مادها و پارسها ، هخامنشیان ، دوره فارسی میانه (اشکانیان و ساسانیان) ، آثار ادبی و دینی پهلوی ، تاریخ ادبیات فارسی دری تا آغاز سده بیستم میلادی ، زبان فارسی دری ، شعر و صورتهای آن ، نثر ، شاعران دوره طاهریان و صفاریان ، سامانیان ، دوره غزنویان ، دوره سلجوقیان ، مغولان و صفویه ، دوره افشاریه و زندیه و پانویسها و فهرستها .
ذیلاً " بخشی از ترجمه کتاب را به عنوان نمونه نقل می کنیم .

" . . . هر چند که شعر حافظ مبتنی بر توصیف مشهودات شاعر به معنای غربی نیست با وجود این دنیای تجارب و مشاهدات شاعر از زیر حجاب صور سنتی به خارج نفوذ می کند که گاهی لمعای بیش نیست ولی . . . در موارد بسیاری تا آن حد نیرومند هست که برای نمایاندن رابطه ی رویدادها و اشخاص کافی باشد . وقتی که می توان اوضاع زندگانی شاعر را آشکارا در کتابش خواند دلیلی نیست که اندیشه هایش که در آن بیان شده قابل اعتماد نباشد . . . " بدین ترتیب حافظ همچنانکه به شراب روحانیت می بخشد ، عشق را نیز از دیدگاه روحانی می بیند و در هر دوی آنها چیزی بیش از یک فراموشی گذرا یا لرزش تن می جوید . شراب دراو همچون یک بر انگیزنده ی اخلاقی اثر می گذارد و چنان شوری روانی دراو ایجاد می کند

که برای مدتی کوتاه امکان بر کنار زدن پرده واقعیات نهانی را بدو می‌بخشد . . . . تمامی عرفان حافظ همین است و بس ، تار و پود عرفان وی عشق است و شراب و اصطلاحاتی که به یاری آن اندیشه‌ی خود را بیان می‌دارد " (۲)

در خاتمه توفیق مترجم دانشمند استاد دکتر عیسی شهبازی ، و نگاه ترجمه و نشر کتاب را در راه‌اشاعه و ترویج زبان فارسی و فرهنگ و ادب ایران از خداوند بزرگ آرزو داریم .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱- از معرفی نامه آخر کتاب

۲- صفحات ۴۲۲ - ۴۲۴ تاریخ ادبیات ایران ، تهران ، ۱۳۵۴ .